

Snöskotern är min bästa vän

– En undersökning om fritidskulturen bland
ungdomar på Svalbard

Thomas A. Johansson

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN
Självständigt arbete avancerad nivå: 57:2012
Idrott, fritidskultur och hälsa för skolår 7-9 VT-2012
Handledare: Bengt Larsson
Examinator: Åsa Liljekvist

Sammanfattning

Syfte och frågeställningar

Denna studie är en ungdomsundersökning genomförd i Longyearbyen på Svalbard, som syftar till att undersöka fritidskulturer hos ungdomar mellan 14-19 år. Ungdomarna ger sin syn på tillvaron i förhållande till sig själva och sin omgivning och beskriver fritidskulturen och de möjligheter till personlig utveckling som finns.

Frågeställningar

1. Hur ser fritidskulturen ut i Longyearbyen enligt ungdomarna?
2. Vilka resurser och lokaler finns till förfogande och vad prioriteras hos myndigheter?
3. Är unga tillfredställda med fritidsutbudet och vad som prioriteras?
4. Finns förutsättningarna till att skapa sig den identiteten man önskar i Longyearbyen?

Metod

Undersökningen är baserad på kvalitativa intervjuer av 9 ungdomar som alla studerade i olika årskurser vid Longyearbyen Skole och har bott i byn under olika lång tid. Intervjuerna har sedan sammanställts och analyserats enligt ett antal teoretiska begrepp och satts i perspektiv till tidigare forskning på området ungdomskulturer.

Resultat

Resultatet visar en ungdomskultur som skiljer sig mot fastlandet och som rör sig som en stor enhet. Identitet och status tar också helt olika uttryck i byn som präglas av nära vänskap, närheten till natur och snöskoterkultur. Beroende på hur länge ungdomarna har bott på ön så förändras deras syn på skapandet av en egen identitet, personlig utveckling och vilka aktiviteter som finns att göra i det speciella klimatet.

Slutsats

I stort är ungdomarna nöjda med tillvaron och de möjligheter till utveckling som de har på ön, även om det är mycket som saknas i form av aktiviteter och utvecklandet av en identitet. Personer som har bott länge på ön uppvisar en högre tolerans mot de begränsningar och den isolation som råder på Svalbard än personer som har bott en kortare tid.

Nyckelord: Fritidskulturer, ungdomar, identitet, habitus, KASAM

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Innehållsförteckning	3
1. Inledning.....	5
1.2 Disposition	6
2. Bakgrund och tidigare forskning.....	6
2.1 Vad är fritid och fritidens uppkomst	6
2.2 Fritidskulturer.....	7
2.3 Longyearbyen - lokalstyre, ekonomiska resurser och statligt stöd	9
3. Teoretiska perspektiv	10
3.1 Identitet.....	10
3.2 Habitus och kapital.....	12
3.4 KASAM (Känsla av sammanhang).....	12
4. Syfte	13
4.1 Frågeställningar.....	13
5. Metod	13
5.1 Val av metod	13
5.2 Urval.....	14
5.3 Genomförande.....	15
5.4 Databearbetning	15
5.5 Tillförlitlighetsfrågor.....	15
5.6 Etiska överväganden	16
6. Resultat.....	17
6.1 Hur ser fritidskulturen ut i Longyearbyen enligt ungdomarna?	17
6.1.1 Att bo och komma som ny till Longyearbyen.....	17
6.1.2 Snöskoter som mångsymbolig bästa vän	19
6.2 Vilka resurser och lokaler finns till förfogande och vad prioriteras hos myndigheter? ..	20
6.2.1 Naturen är den viktigaste lokalen för ungdomarna	20
6.2.2 Mötesplatser för idrott, kultur och övrigt umgänge	21
6.3 Är unga tillfredställda med fritidsutbudet och vad som prioriteras?.....	23
6.4 Finns förutsättningarna till att skapa sig den identiteten man önskar i Longyearbyen? ..	24
6.4.1 Känsla av isolering.....	24
6.4.2 Vänskap och personlig utveckling	24
6.4.3 Brist på vuxna ledare.....	26
7. Analys.....	27
7.1 Habitus och kapital.....	27
7.2 Identitet.....	28

7.3	Känsla av sammanhang.....	30
8.	Diskussion.....	31
8.1	Metoddiskussion.....	35
9.	Källförteckning.....	37
10.	Bilagor.....	38

1. Inledning

Jag har under hösten -11 och våren -12 varit bosatt på Svalbard. Det är en speciell plats och som utomstående uppmärksammas särskilda kulturer väldigt snabbt. En av de kulturerna var fritidskulturen hos unga personer, som såg mycket annorlunda ut mot fritidskulturer som återfinns på fastlandet. Det är ett viktigt område att undersöka enligt mig för att fritiden blir ofta särskild förknippad med ungdomen och är den plats där ungdomar får störst chans att blomstra och utvecklas till de personer de vill vara. Ungdomar skapar egna fritidskulturer i sin omgivning genom personliga och sociala konstruktioner. Det är även viktigt som pedagog att vara medveten om vad som formar dessa fritidskulturer och hur ungdomar ser på sin egen tillvaro.

Fritidskulturer ser olika ut beroende på plats och tid. I västvärlden har den under de senaste tvåhundra åren växt fram till ett av de viktigaste inslagen i människans vardag och idag är det en av de aspekterna som värdesätts högst i livet. Vilken typ av fritidskultur som råder på en viss plats varierar beroende på ett flertal olika faktorer som antingen möjliggör eller begränsar fritidsaktiviteterna. Det rör sig exempelvis om politiska beslut, ekonomi, historia och naturen i omgivningen. Det handlar även om individens inlärd och omedvetna förväntningar, erfarenheter och uppfattningar kring en aktivitet. En människas identitet är uppbyggd i sociala sammanhang och fritiden är den främsta arenan för dessa sociala sammanhang. Beroende på de ovan nämnda faktorerna har identiteter olika förutsättningar för att blomstra och personer olika förutsättningar för att utvecklas. Hur en individ spenderar sin fritid påverkar också individens fysiska, psykiska och sociala hälsa.

Undersökningen är gjord i Longyearbyen som är världens nordligaste by och en plats där naturen minst sagt påverkar fritidskulturen för unga personer. Enligt Norges meteorologiska institut (2012) har Svalbard en vinter i fullständigt mörker i nästan fyra månader och en medeltemperatur på ca: -12°C samt en sommar med midnattssol i fyra månader och en medeltemp på ca: $+3^{\circ}\text{C}$ gör att Longyearbyen hör till en av de mera ogästvänliga platserna på jorden. Denna typ av plats sätter sin prägel på det lilla samhälle som existerar på denna plats. Denna studie är tänkt att undersöka ungdomars syn på den rådande fritidskulturen i Longyearbyen, sin egen roll inom den och ta reda på om förutsättningarna finns för att ungdomar ska kunna skapa sig den identitet och utvecklas till den människa de önskar. Utöver det undersöks även vilka resurser som finns till förfogande till ungdomar och hur de fördelas.

Även om fritidskulturerna skiljer sig på flera sätt från fastlandet finns det många saker som är värda att ta med sig med tanke på mitt yrkesval. Som idrott och hälsalärare arbetar man väldigt nära med ungdomar och det är mycket värt att veta sin egen roll i ungdomars utveckling och även hur de själva uppfattar sin omgivning. Genom denna kunskap kan jag som vuxen och pedagog hjälpa unga människor att utvecklas på ett bra sätt och uppleva en god hälsa.

1.2 Disposition

I bakgrundsavsnittet går jag igenom en del av den tidigare forskning som finns om ungdomars fritid och beskriver fritidskulturer ur ett historiskt och socialt perspektiv. Jag går även igenom aspekter jag finner väsentliga för studien gällande lokalen, d.v.s. Longyearbyen, med fokus på historik och varför det finns en by med 2000 invånare på denna plats. Jag lägger också fram fakta kring vilka ekonomiska resurser det finns till förfogande i byn. Detta forskningsavsnitt har för avsikt att ge läsaren den nödvändiga bakgrunden och förståelsen för begrepp och teorier för att kunna ta del av studien på bästa sätt och även en känsla för hur det rådande sociala klimatet i byn ser ut. I bakgrundsavsnittet återfinns även de teoretiska begrepp som jag har för avsikt att analysera mitt resultat med. Avsnittet föregår ett syftesavsnitt där studiens syfte läggs fram och frågeställningar jag har arbetat utifrån konkretiseras. Därefter följer ett metodavsnitt där jag går igenom de metoderna jag har haft för avsikt att använda mig av i insamlandet och redovisandet av data. I resultatavsnittet som följer lägger jag fram ett sammanfattat resultat av mina genomförda intervjuer, bestående av tolkningar från min egen sida tillsammans med utdrag ur intervjuerna som beskriver ungdomarnas attityder. I följande analysavsnitt försöker jag även koppla samman de teoretiska begreppen med resultaten. Slutligen följer ett diskussionsavsnitt där jag diskuterar resultatet i förhållande till studiens olika delar sett ur mitt eget perspektiv. Avsnittet innehåller även en metoddiskussion där jag ”tänker högt” över mina valda metoder.

2. Bakgrund och tidigare forskning

2.1 Vad är fritid och fritidens uppkomst

Det är vida känt att fritiden brukar betraktas som en produkt av industrialiseringens och urbaniseringens uppkomst, vilket är delvis sant. Fritid i den uppfattningen som är rådande i den industrialiserade världen består av block av timmar och minuter som är kvar efter arbetet är utfört. Heywood et al (1990) menar att fri tid däremot har funnits sedan urminnes tider inte

minst hos överklassen under de senaste tusen åren men också för övriga samhällsskikt i form av högtider, fester, vakor, mässor och liknande (s. 27).

Begreppet fritid kan inneha en rad olika betydelser beroende på vilket synsätt som intas. Fritiden kan uppfattas på minst fyra olika sätt:

- Fritid som kvarvarande tid – Denna modell menar att fritiden är den tid som är kvar efter att arbete och andra sysslor som kan ses som en plikt eller som ett måste är slutförda för dagen. Detta är det typiska sättet att se på fritid i det industrialiserade samhället, där arbetet tar upp en stor del av vardagen.
- Fritid som aktivitet – Detta synsätt är relaterat med ovanstående på det sätt att fritiden ses som aktivitet som utförs på den kvarvarande tiden av dagen. Fokus skiftar dock från personen och tiden till aktiviteten. Det finns x aktivitet att ägna sig åt under y tid istället för det finns y tid att spendera på x aktivitet.
- Fritid som funktion – denna modell framhäver fritiden som en samhällelig och individuell funktion. Fritiden fungerar då som medel för att uppnå en sund kropp och själ. Detta är nära förbundet med ovanstående modell men det som skiljer dem åt är att fritiden blir en mätbar och konkret företeelse och snarare fungerar som ett stöd för arbete än en motsats till det. Här är ordet ”rekreation” centralt i en av dess innebörder - som ett medel att kunna återvända till arbetet utvilad.
- Fritid som frihet – När fritiden ses som helt oavhängig från övriga faktorer kan den ses som frihet. Den är autonom och kan utvecklas och utforskas på det sätt som individen önskar. Den största kontrasten till denna modell är den om fritiden som en funktion (Heywood et al, 1990, s. 2-6).

2.2 Fritidskulturer

En viss fritidskultur dikteras utifrån ett flertal aspekter. Det rör sig om sociala, ekonomiska, geografiska, lokaltraditionella och inte minst för individen i fråga, undermedvetna faktorer. Bengt Larsson (2005) menar att denna fritidskultur ligger i många fall till grund för den individualitet och identitet som utvecklas i ungdomsåren (s.13). I en tid när levnadsmöjligheterna ständigt ökar och villkoren för att utveckla en livsstil och uppnå självrealisation ständigt förbättras, är det läge att fråga sig om ungdomar i små, isolerade orter har samma möjligheter att utvecklas i den grad som ungdomar i en större stad.

Ungdomstiden är karaktäriserad av frihet och chansen att forma sitt liv å ena sidan, medan den andra sidan av ungdomstiden är restriktioner och känsla av frihetsberövande bland

annat. För att förklara ytterligare så har ungdomar chansen att under fritiden prova på olika aspekter av livet med ett socialt skyddsnet i form av familj och i de nordiska länderna, ett välfärdssamhälle. Detta menar Per Nilsson (1998) i sin rapport Fritid i skilda världar. Valmöjligheterna för ungdomar är flertalet i fråga om aktiviteter, utbildning, yrkesliv o.s.v. för att forma sitt liv. Baksidan av de goda möjligheterna är de situationer då ungdomarna känner sig förhindrade att leva ut alla tänkbara möjligheter som erbjuds i dagens samhälle p.g.a. restriktioner i familj, ekonomi och dylikt. De många valmöjligheterna kan även upplevas som en belastning och inträdet till vuxenlivet kan innebära alltför mycket ansvar och möda (s. 55).

Intressant för denna studie är också föreningslivet och föreningsledare på ön. Lars-Magnus Engström (1998) hävdar att barn och ungas uppfostran knyts mer och mer till institutioner än förr då ungdomarna initierades i vuxenvärlden relativt tidigt genom att delta i arbetet på olika sätt. Genom att delta i arbete och dylikt fick de en social uppfostran på köpet. I modern tid sker den viktiga initieringen senare och senare i åren och under institutionella former. På fritiden är det i många fall föreningsledaren som agerar den vuxna uppfostraren och den vuxna person som är villig att delta i de ungas värld. Föräldrar, lärare och andra vuxna har en tendens att utöver organisera ungdomarnas vardag, inte ha något vidare intresse av ungdomarnas fritid och lämna detta ansvar till en annan vuxen person. Ofta är idrottsföreningar en sådan organiserad institution. Det förekommer också fall då föräldrarna inte önskar att barnen ska leka för mycket på egen hand och hitta på dumheter. Eftersom de inte har tid att övervaka sina barn, sätts barnen i idrottsföreningar och föräldrarna kan sedan låta ledarna ta hand om dem. Föräldrar ser ibland detta som ett sätt att få ledig tid över eftersom de inte behöver passa barnen genom att lämna över ansvaret för barnen till olika föreningar (s. 174).

Vad som gör att en viss individ sysselsätter hänger sig en viss fritidskultur är svårt att säga. Det finns dock en stor mängd faktorer att peka på indelade i tre huvudkategorier:

- Individ och familj – vilken ålder är familjen i och var befinner individen sig själv i livet? Genus och utbildning hos individ och familj hör även till denna kategori.
- Sociala omständigheter – inkomst, civilstatus och social klass utgör en stor del i hur fritiden ser ut hos en viss individ.
- Möjlighetsfaktorer – vilken syn har individen på sina egna möjligheter? Vad har individen för medel och tillgång till olika saker (Haywood et al, 1990, s. 155).

Människor är instrumentella i sitt val av fritidsaktivitet men de är samtidigt begränsade genom personlig ekonomi, tillgänglighet, natur och lokal. Dessa faktorer är i hög grad medvetna hos individerna själva men vissa av dem helt omedvetet för individen som en restriktion i utövande (Ibid. s. 157).

2.3 Longyearbyen - lokalstyre, ekonomiska resurser och statligt stöd

Thor B. Arlov (2008) har skrivit mycket om Svalbards historia och han beskriver utvecklingen på ön de senaste århundradena. Trots att Svalbard varit bebott så tidigt som under valfångstperioder från 1600-talet var det inte förrän i början på 1900-talet som det i och med upptäckten av kol, blev aktuellt med ett samhälle med året runt-drift. Förberedelserna för gruvdriften på Svalbard drogs igång 1906 av det amerikanska bolaget Arctic Coal Company och under de följande par åren tog en liten by form under namnet ”Longyear City”. Detta efter verksamhetens grundare John Munro Longyear. Sedan dess var det ständigt aktuellt med ett samhälle som utvecklades med bättre boendeförhållanden och en robustare infrastruktur som kunde nyttjas av en växande population även de kalla och mörka vintrarna (s. 14-15).

Ett vanligt resultat med byar av liknande slag är att de efter verksamheten avtar eller läggs ned så minskar också antalet invånare. Resultatet av det är att samhället krymper för att i många fall dö helt om ingen annan verksamhet startas i området. Många orter i det arktiska området genomlider dessa scenarion som kallas *Arctic Resource Frontier Region*. Karaktäristisk för dessa orter är att avlösningen av invånare är hög, verksamheten står för alla aktiviteter och tjänster, infrastrukturen är minimal. För att locka arbetare så var lönen i Longyearbyen god, vilket gjorde att det i stort sett endast var män utan egen familj som bodde i byn under de första 60 åren (Ibid. s. 16).

Från 1970-talet och framåt har detta gruvsamhälle och manssamhälle under norskt styre, mer och mer blivit transformerat till ett normalsamhälle och familjesamhälle.

I loppet av 90-talet skedde stora förändringar som kom att påverka byn. Bland annat en *lokaldemokratisering* av byn och en *differentiering* av tjänster och verksamheter som var helt skilda från Store Norske Spitsbergen Kullkompani AS. Idag är Longyearbyen en avvikelse på många punkter i jämförelse med andra samhällen med samma antal invånare på fastlandet. Det ständiga skiftandet av invånare är också högst onormalt och det är en tolkningsfråga om man som betraktare anser det som en dynamik i samhället eller en instabilitet i samhället. Trots detta och även med det geografiska läget inräknat, kan man hävda att Longyearbyen ligger långt före andra byar i samma storlek globalt, i avseende på välfärd, tjänsteutbud och

infrastruktur. Att Longyearbyen kunde genomgå en sådan modernisering är till största delen norska statens förtjänst som bidragit med stora summor. (Ibid. s. 19-23)

År 2010, det senaste året som är redovisat och tillgängligt för allmänheten än så länge, fick Longyearbyen enligt Lokalstyrets årsberetning (2011) 94,5 miljoner nkr i bidrag från norska staten. Av dessa pengar är 11 miljoner öronmärkta till kultur och fritid och ungefär 40 miljoner nkr går till oppvekstföretag där bl.a. kulturskolan ingår. Utöver det tillfaller överskottet från statens vinmonopol i byn, så kallade korkpengar, till byns föreningar. Denna summa uppgick 2010 till 5 miljoner nkr (s. 12). För att få en bild av den ekonomiska situationen kan det sättas i förhållande till andra samhällen. En stadsdel som Bromma i Stockholm exempelvis, har ungefär 75000 invånare och en budget för kultur och fritid på ungefär 12 miljoner kr att lägga på fritidsgårdar och parklekar och dylikt (Stockholms stads budget, 2011, s.19)

3. Teoretiska perspektiv

Jag har valt att utgå från ett antal teoretiska perspektiv som fyller olika syften i fritidskulturens forum. Identitetsperspektivet är ett försök att se hur ungdomarna relaterar till varandra och bygger upp, förändrar och stärker identiteter dem emellan. KASAM-begreppet ligger bland annat till grund för hur ungdomarna upplever tillvaron och flytten till och från ön. Habitus- och kapitalbegreppet hjälper till att förstå hur individer med olika bakgrunder och erfarenheter har olika syn på sin omgivning och även hur de behandlas av andra och tar del av gemenskapen.

3.1 Identitet

En individs identitet kan med fördel kopplas till Bourdieus teorier om habitus, som avhandlas i följande avsnitt. Detta menar Johansson & Miegel (1992) i boken *Do the Right Thing*. För att kunna förstå hur en individs identitet skapas är det viktigt att se till hur kulturella uttryck internaliseras hos en individ och sedan ligger till grund för uttryckandet av en specifik identitet. En individs habitus är den livslånga internalisering den utsätts för och i andra änden, det vill säga, vad ett habitus ger uttryck för, är det sättet en individ lever på – en livsstil. Både habitus och livsstilen förändras hos en individ över ett livsspann, ibland långsamt och ibland drastiskt och på kort tid (s. 27).

Kärnan i en livsstil hittar man i individens identitet fortsätter Johansson och Miegel och hävdar att begreppet identitet måste brytas ned i mindre komponenter – social identitet, personlig identitet och kulturell identitet (Ibid. s. 27).

- Personlig identitet – utgår från Freuds psykosexuella utvecklingsteori via Peter Blos teorier kring ungdomens utveckling av personlig identitet. Under denna period bearbetas tidigare livserfarenheter för att kunna skapa en stabil personlig identitet. Det är en subjektiv uppfattning av individens egna behov, kunskaper, förhoppningar, förväntningar och rädslor i förhållande och koherens till omgivningen. Det är en djupt omväxlande process mellan en strävan av självständighet och autonomitet och behovet att kunna förlita sig till andra personer.
- Social identitet – tar avstamp i George H. Meads teorier om roller. Identiteten hos en individ stärks i och med att individen tar en av omgivningen och individuellt erkänd roll. Individen agerar då på ett sätt som är förväntat av individen själv och omgivningen runt omkring. Johansson & Miegel tar identiteten som student som exempel och beskriver hur en individ då måste spela rollen, med allt det innebär att vara student, på ett sådant sätt att individens identitet blir stärkt av individen själv och omgivningen.
- Kulturell identitet – är den viktigaste typen av identitet enligt Johansson & Miegel (1992) och både influerar och låter sig influeras av de båda andra identiteterna. Denna kulturella identitet är som beskrivet i ett kommande avsnitt nära relaterad till habitusbegreppet och Pierre Bourdieu är en av de främsta teoretikerna inom kulturell identitet. Den kulturella identiteten hos en individ byggs upp genom en tolkning av omgivningens symboler och artefakter. Inom olika grupperingar i samhället internaliseras kulturella värderingar hos individen som står till grund för individens kulturella identitet och själva kärnan i en persons livsstil. Förhållandet mellan kulturell identitet, livsstil och habitus är tidigare beskrivet och stärker påståendet att den kulturella identiteten är själva centrum för en individs identitet (s. 43-45).

Som synes är identitet ett komplext begrepp som kan brytas ned i mindre komponenter och sättas in i olika system. Sammanfattningsvis går det att påstå att identiteten har ett antal psykologiska funktioner för en individ. Den ska kultivera och utveckla individens personliga drag samtidigt som den har ett antal sociala funktioner. Förutom att ha en unikt och personligt liv är människor benägna att vara del i ett socialt sammanhang tillsammans med andra individer. I dessa sammanhang antar människorna olika roller och förhållningssätt till sin omgivning. Dessa psykologiska funktioner, tillsammans med flera andra, balanseras och förändras i det som utgör en människas identitet (Ibid. s. 74).

3.2 Habitus och kapital

Som beskrivet i föregående avsnitt är en människas habitus enkelt förklarar de föreställningar och praktiker som ligger till grund för en människas återskapande av den sociala världen.

Teorin har främst utvecklats av Pierre Bourdieu under 1900-talet. Detta system av dispositioner tillåter människor att handla, tänka och orientera sig i den sociala världen. Det är en individs tidigare erfarenheter, kollektiva minnen, sätt att röra sig och tänka som ligger till grund för ett specifikt beteende och sätt att se på omvärlden menar Broady (1991, s. 41). Han menar att Bourdieu är noga att påpeka att det finns lika många habitus som det finns personer men begreppet kan även prägla individer gruppvis och vanligen omnämns familjer, klasser eller yrkesområden som tydliga exempel där habitus delas av en hel grupp (Ibid. s. 42).

Broady skriver även om Bourdieus teorier kring kapital som en persons tillgångar i fråga om erfarenheter, bedrifter, kontakter och dylikt. Det är alltså en form av symboliskt kapital som står olika högt aktat i olika former av sociala grupper och kretsar. Examina från högt aktade skolor eller ett högt kunnande inom konst eller musik kan uppfattas som en högt kulturellt kapital, vilket är en av underkategorierna till Bourdieus kapitalbegrepp (Ibid. sid. 4).

3.4 KASAM (Känsla av sammanhang)

KASAM är den svenska översättningen av termen SOC – Sense of Coherence. Kort beskrivet är det ett begrepp myntat av Aaron Antonovsky och fokuserar på salutogenes, alltså ”hälsans ursprung”. Det vanliga sättet att betrakta hälsa var utifrån sjukdomstillstånd, patogenes. Detta nya sätt att se på hälsa lade istället vikten vid vilka faktorer som skapade och bevarade en individs psykiska och fysiska hälsa. Antonovsky hävdade att det som styrde vart en person befann sig på hälsoskalan, från fullt frisk till allvarligt sjuk, var känslan av sammanhang, alltså KASAM (Sommerschild, 1998, s. 50). En person med god KASAM upplever sin tillvaro som begriplig, hanterbar och meningsfull. Vidare utvecklat har individen en förståelse vad som har hänt, vad som händer och vad som ska hända. De upplever att de har kontroll över sin situation och att de har möjlighet att påverka den. En god känsla av sammanhang gör det även möjligt för individen att se betydelsen av vad den gör och förändringar av den egna situationen och händelser runt omkring. Kort beskrivet kan de tre olika delarna se ut enligt detta:

- Begriplighet – syftar på i vilken utsträckning stimuli av olika slag är förnuftsmässigt gripbara. En person som har god känsla för begriplighet har inga problem att förutse och förvänta sig stimuli i olika situationer och känner att oväntade händelser går att ordna och förklara.

- Hanterbarhet – är förmågan att inte känna sig som ett offer för omständigheterna eller tycka att livet behandlar en orättvist. När olyckliga saker inträffar använder en person med god känsla för hanterbarhet istället de resurser som finns till hands för att få kontroll på situationen. Det kan handla om familj, vänner, religionen o.s.v.
- Meningsfullhet – fungerar som begreppets motivationskomponent. Personer med hög KASAM har i regel områden i livet som är viktiga för dem och som de brinner för. Dessa områden är viktiga såväl känslomässigt som kognitivt. Livet har en känslomässig innebörd och är värt att investera energi, engagemang och delaktighet inom och utmaningar är välkomnat (Antonovsky, 2005, s. 45-46).

4. Syfte

Studiens syfte är att undersöka de rådande fritidskulturerna i Longyearbyen, Svalbard. Genom att låta ett antal ungdomar berätta om deras syn på sig själva och sin omgivning är målet att kunna skapa en bild av deras uppfattningar, erfarenheter, tankar o.s.v. kring deras egen fritidskultur på ön.

4.1 Frågeställningar

1. Hur ser fritidskulturen ut i Longyearbyen enligt ungdomarna?
2. Vilka resurser och lokaler finns till förfogande och vad prioriteras hos myndigheter?
3. Är unga tillfredställda med fritidsutbudet och vad som prioriteras?
4. Finns förutsättningarna till att skapa sig den identiteten man önskar i Longyearbyen?

5. Metod

5.1 Val av metod

Studien är av en kvalitativ art där jag har intervjuat ungdomar i Longyearbyen skole. Patel & Davidsson (1999) menar att den kvalitativa intervjun kännetecknas av verbala analysmetoder d.v.s. att de ger informatorn möjlighet att svara med egna ord, utifrån en låg standardisering av frågor (s. 13). Intervjun är uppdelad i olika teman som deltagaren diskuterar med forskaren. Fördelen med ett sådant upplägg är att informatörens ges större utrymme att redogöra för egna upplevelser, åsikter och tankar kring de valda diskussionsämnena och informatören har en chans att ge ärliga och personliga svar. Intervjun kan även beskrivas vara av en halvstrukturerad art i den betydelsen att den befinner sig mitt emellan en strukturerad intervju och ett vardagssamtal mellan två personer. Detta bidrar enligt Patel & Davidson (1999) till informatörens möjlighet till djupare svarsalternativ (s.54-55). Arbetet utgår ifrån en

hermeneutisk grund eftersom studien är byggd på tolkningar av de texter, transkriberingar, som är gjorda av intervjumaterialet. Hermeneutiken är särskilt lämplig menar Kvale (1996) när det handlar om att tolka språkliga yttringar i sin helhet där forskaren antar en subjektiv hållning och försöker tolka informationen från växlingsvis subjektet och objektets hållning. Dessutom sker det en dubbel process där dialogen först skapar en tolkningsbild som sedan kan uppfattas som ännu ett samtal då dialogen blir till text (s. 49). Tillsammans med en fenomenologisk ståndpunkt, vilket innebär en strävan att upptäcka sociala fenomen i utgångspunkt ur individens subjektiva uppfattningar och sökande efter förståelse utifrån aktörens egna perspektiv skapas en god helhetsbild av informanternas svar (Ibid. s. 54).

Intervjuerna med ungdomarna spelades in med hjälp av mobiltelefon och intervjuerna transkriberades sedan för att enklare kunna användas som informationsunderlag i studien.

5.2 Urval

Urvalet i studien består av nio ungdomar av båda könen i åldrarna 14-19 år. De går i 8:e klass i ungdomsskole till 3:e klass på videregående, vilket motsvarar åk 7 till och med 3e klass på gymnasiet i Sverige. Deltagarna i studien valdes ut slumpvis genom frivilliganmälan vid genomgång av studien i respektive klassrum. I vissa klasser var intresset så lågt för deltagande att det inte gick att utföra ett strategiskt urval bortsett från att en pojke och en flicka ur varje årskurs efterfrågades. I övrigt fanns inga krav på etnicitet, social eller ekonomisk status eller tid deltagaren hade bott i byn. Urvalet föll emellertid ut på ett sätt som var till belåtenhet i de flesta avseenden, däribland på etnicitet eftersom deltagare med thailändsk bakgrund deltog i studien och variation i hur länge deltagarna har bott på ön.

Eftersom det framkommer ett antal intressanta skillnader i attityder och syn på livet på en sådan isolerad plats som Longyearbyen beroende på hur länge informanterna har bott i byn, väljer jag här att ge en kort presentation av deras vistelse i byn. Det kan ge en klarare bild för läsaren i de utdrag ur intervjun som presenteras över hur tiden av vistelsen påverkar synen på den och synen på sig själva.

Pål, 14 år – Flyttade upp vid 11-års ålder med familj efter att en av föräldrarna pendlat mellan ön och fastlandet p.g.a. arbete.

Ingebjørg, 14 år – Flyttade med ena föräldern vid 13 års ålder p.g.a. arbetstillfälle.

Einar, 15 år – Har bott hela livet på ön och har släkt som har bott i Longyearbyen i två generationer.

Philip, 15 år – Har bott med familjen i byn under hela livet.

Charlotte, 16 år – Flyttade upp tillsammans med familj vid 15 års ålder eftersom en förälder fick arbete.

Kamilla, 16 år – Flyttade med ena föräldern till byn vid 10 års ålder eftersom föräldern fick arbete och har bott i byn sedan dess.

Klaus, 17 år – Efter att familjen bott och arbetat utomlands under ett antal år fick ena föräldern anställning på ön. Har bott här sedan 13 års ålder

Heidi, 18 år – Familjen har bott i byn sedan gruvsdriften startade i stort sett menar hon. Flyttade ner till fastlandet under tre år på ungdomsskolen. Har sedan gått vidaregående i byn.

Somchai, 19 år – Flyttade till Longyearbyen vid 8 års ålder. Familjen flyttade från Thailand på grund av arbetstillfälle.

5.3 Genomförande

Elever vid Longyearbyen skole informerades klassvis om studiens innehåll och tillfrågades att delta vid samma tidpunkt. De frivilliga som inte var 15 år fick ett intyg att ta med hem för underskrift av förälder. Deltagarna i studien ombads att fundera ut ett datum och tid som passade dem bäst att genomföra intervjun på. Tidskravet var inom de närmaste två veckorna och. Under de två veckorna gjorde jag intervjuer allt eftersom informanterna hade tid. Vid tidpunkten arbetade jag som vikarie på skolan och hade möjlighet att planera in intervjuerna allt eftersom dagarna passerade. Intervjuerna spelades in i något av skolans uppehållsrum efter skoldagens slut. Jag använde en mobiltelefon och förde sedan över ljudfilerna till en dator.

5.4 Databearbetning

Det insamlade materialet transkriberades efter ljudupptagningen och skrevs ut i sin helhet. Detta för att inte gå miste om någon information och för att enkelt kunna läsa och gå tillbaka i texten för att finna intressanta spår eller kopplingar.

5.5 Tillförlitlighetsfrågor

Steinar Kvale skriver om intervjuer som forskningsmetod i boken Den kvalitativa forskningsintervjun. Han menar att validiteten i en undersökning är huruvida det som avser att mätas eller undersökas verkligen undersöks. Validitetsgranskningen är en process som pågår under hela undersökningens gång och forskaren har en genomgående kritisk syn på metod och analys och försöker undvika snedvriden tolkning och selektiv perception. Validiteten och reliabiliteten hänger samman och ju högre reliabilitet, desto högre validitet. Denna studies

validitet vilar tungt på de informanter som ger svar. Men lika stor tyngd ligger i huruvida frågeställningar och intervjuer har varit utformade på ett sätt som möjliggör en hög validitet (Kvale, 1996, s. 214-218).

Reliabiliteten är den grad av tillförlitlighet eller trovärdighet en studie innehar. En studie med hög reliabilitet har god precision i sitt mätverktyg. Vid kvalitativa undersökningar och intervjuer är det inte möjligt att intervjua samma personer ytterligare en gång och få svar som är opåverkade. Vid en intervjubaserad undersökning granskas reliabiliteten hellre vid främst två stadier. Vid intervjun kan reliabiliteten skadas om intervjuaren ställer frågor som inte är optimala för studien, exempelvis ledande frågor eller om en informant av någon anledning inte ger ärliga svar. Överförandet av tal till text är det andra området som ställer höga krav på objektivitet och noggrannhet om reliabiliteten ska bevaras (Ibid. s. 113). Ofta anlitas en utomstående sekreterare för att föra över talet till text exempelvis. Det medför att forskarens subjektiva uppfattningar i största möjliga mån hålls utanför överföringen (Ibid. s. 150). För att få en god reliabilitet vid en intervjustudie kan forskaren vidta ett antal åtgärder. Intervjun bör spelas in på något vis, så att forskaren har möjlighet att lyssna på samtalet genom hela processen. Informanterna bör också vara fullständigt införstådda i vad undersökningen gäller och vilka skyldigheter och rättigheter de har som informanter. En informant som känner sig trygg och samtycker med undersökningens syfte och karaktär ger i regel mer trovärdiga och ärliga svar än en informant som är skeptisk till studiens innehåll eller är rädd för anonymiteten ska brista exempelvis.

För att reliabiliteten i denna undersökning skulle säkerställas på bästa möjliga vis spelades intervjuerna in och informanterna fick själva bestämma när och var intervjun skulle äga rum. De blev även informerade om studiens utformning och syfte vid två tillfällen, dels vid en informationsträff med hela klassen och dels vid intervjutillfället. I avsnittet som följer beskrivs mer av de etiska principer som har tagits i beaktning vid genomförandet av undersökningen.

5.6 Etiska överväganden

Studien är genomförd med stor vikt på deltagarnas samtycke. Steinar Kvale (1996) beskriver i sin bok att forskningsarbete med mänskliga deltagare måste tjäna både mänskliga och vetenskapliga intressen. Deltagarna var vid anmälan informerade av studiens innehåll, upplägg och syfte. Deltagandet var helt frivilligt och de har haft möjligheten att dra sig ur studien närhelst de själva vill (s.105-107). Deltagarna blev informerade om att deras intervjuer spelades in och att de i studien uppträdde under fingerade namn, även om en

fullständig anonymitet inte har kunnat garanteras på grund av det lilla samhället. Detta är något som informanterna var införstådda med och medgav sitt godkännande till (Ibid. s. 109). Det är föga sannolikt att någon utanför skolan skulle kunna identifiera någon av deltagarna i studien, men eftersom eleverna i skolan lever så tätt inpå varandra finns chansen att anonymiteten brister. För att skydda deltagarna så bra som möjligt har de informerats om att de har chansen att ändra eller ångra sina utsagor vid vilken tidpunkt som helst, samt att studien har sållats från tänkbara känsliga och alltför identifierande svar. De informanter som vid intervjuens tidpunkt inte hade fyllt 15 år var tvungna att ha målsmans godkännande för att delta i studien.

6. Resultat

I detta avsnitt presenterar jag de resultat som intervjuerna har genererat. Rubrikerna utgår från de olika frågeställningarna för att enklare kunna få en överblick som läsare.

1. Hur ser fritidskulturen ut i Longyearbyen enligt ungdomarna?
2. Vilka resurser och lokaler finns till förfogande och vad prioriteras hos myndigheter?
3. Är unga tillfredställda med fritidsutbudet och vad som prioriteras?
4. Finns förutsättningarna till att skapa sig den identiteten man önskar i Longyearbyen?

6.1 Hur ser fritidskulturen ut i Longyearbyen enligt ungdomarna?

6.1.1 Att bo och komma som ny till Longyearbyen

För ungdomarna i Longyearbyen är vännerna det viktigaste. Det finns inte så många att välja på så det gäller att ta vara på vad de har. Svaren visar en nyanserad bild av trivsel kontra vänskap och utan vänner är det lätt att fundera över sitt eget varande på Svalbard:

Heidi, 18: Jeg er en person som ikke trenger hundre stykker. Jeg behøver bare noen få bra venner. De vennene jeg har vokst opp sammen med her oppe er de nærmeste... selv om de har flytta ned... en venn flytta ned når vi gikk i femteklasse og vi er fortsatt bestevenner... vi behøver ikke møtes hver sommer for å være det... men de personene man liker blir man så nært knyttet til her.

Ingebjørg, 14: Jeg prater med mine venner på fastlandet nesten hver dag og de nærmeste har vært her å hilse på... de synes det er veldig annerledes... jeg savner dem ganske mye og vi har vært å hilst på dem over jul og påsken og sånt... skal bli deilig å komme hjem til fastlandet... her kan man liksom ikke dra noe sted utenom å fly og sånt... man kjenner seg litt innestengt i blant... der nede kan man jo bare kjøre til en hytte eller en annen by eller noe sånt.

Informanterna beskriver tillvaron på ön som väldigt nära och tätt inpå. Alla känner alla och är för det mesta väldigt vänliga mot varandra. Deltagarna i intervjuerna är väldigt snabba med att påpeka att de umgås med alla typer av människor och att alla ungdomar hänger ihop i en stor grupp. Det förekommer inte samma subkulturella spridning som det gör på fastlandet:

Heidi, 18: Det er faktisk en ting som var bra med å komme opp igjen... jeg gikk på Trondheims største skole med 1300 elever... der var det liksom babes og de som var rokkere og sånt... jeg visste ikke riktig hvor jeg hørte hjemme. Jeg var ikke vant med grupperinger... det var veldig tungt... det var veldig rart der nede... når jeg kom opp hit igjen så var alle med alle... visst har alle egne interesser men det blir ikke sånn grupperinger... nede er det så mange... så man merker fort at den ligner meg eller liker samme musikk som meg... så man gå til sitt liksom.

Att ungdomskulturen rör sig som en större enhet och inte är nedbruten i olika subkulturer kan för vissa individer ha en negativ inverkan. Samma informant förklarar detta enligt följande:

Heidi, 18: Nede så har man flere grupper å være med... når en gruppe ville på fest og jeg ikke var sugen kunne jeg være med en annen gruppe som så film... her blir det mer at hele gruppa gjør noe og vil man ikke være med blir man ensom.

För vissa av informanterna upplevs vänskapen och kärlekslivet vara väldigt svårt på ön eftersom det är så isolerat och ett såpass litet samhälle. Ofta kan vänner fatta tycke för samma person eller överta kompisens gamla kärlek. Detta leder ibland till att det blir en del tjafs och bråk, även vänner emellan. Det är svårt att undgå, menar en av informanterna, men samtidigt är det något som de måste lära sig att leva med om de vill de bo på ön i fortsättningen. Vissa personer har satt i system att inte träffa andra personer i sin egen ålder från byn eller att endast träffa folk från fastlandet.

Heidi, 18: Jeg har aldri hatt en kjæreste her oppe, og det har på en måte vært en regel for meg... når jeg flytta ned fikk jeg meg kjæreste og vi var sammen helt til jeg flytta opp igjen. Her oppe kan jeg ikke ha noen tror jeg... for jeg ser hvor lite det er og hvor mye intriger det blir... og om det blir slutt så er alle venner med alle og du møter den personen hele tiden... i alle fall i ungdomsgjengen kunne jeg ikke bli sammen med noen. Kanskje med noen som er voksen.

Gemensamt för samtliga informanter är att det är föräldrarna som väljer att flytta eller stanna kvar på Svalbard. I flera av fallen kände ungdomarna att, trots att de fick vara med och bestämma, inte hade någon påverkan i saken. Att lämna sitt liv på fastlandet bakom sig

kändes tungt och ledsamt för flera av dem som har flyttat till ön i tonåren. I vissa fall var planen för familjen att bo på Svalbard för ett år, som senare blev två och som slutligen blev tills vidare. Goda sociala relationer och arbetsförhållanden har gjort att många familjer stannar längre än vad som var tänkt från början. En informant berättar:

Klaus, 17: Flyttet hit for 4 år siden. Pappa fikk jobb så vi flytta opp. Tenkte at vi bare prøver... først ett år, så ble det mer.. Jeg tenkte at jeg begynner på vidregående her oppe, og går så lenge jeg kan.

Jag: Berätta hur flytten gick till, hade du något att säga till om?

Klaus, 17: Næhei! Ikke med det første. Det var en kveld mamma og pappa kom inn og sa at vi skulle flytte. Jeg visste at vi skulle flytte en gang, men aldri hvor. De sa til Svalbard og hentet ett kart og sa vi skulle flytte dit... og jeg bare ”men Norge er der!” ”Men vi skal flytte dit” sa han. Det var ganske skremmende først men det gikk jo bra... jeg trives godt... men jeg har ikke tenkt til å bli her mye lengre.. jeg flytter snart... kanskje etter neste år.. er ikke helt sikker..

6.1.2 Snøskoter som mångsymbolig bästa vän

När ungdomarna har fyllt 16 år sker en ganska stor förändring som är karaktäristisk för Longyearbyen. De flesta tar då snøskoterkörkort efter att ha övningskört i ett år. Med snøskotern öppnas många nya dörrar för ungdomarna som har ett större utrymme att utforska på egen hand. Ungdomarna beskriver känslan av att komma ut från byn och bort från föräldrarna som väldigt befriande. Snøskotern blir också ett viktigt sätt att socialisera med andra ungdomar av båda könen. En av de intervjuade ungdomarna berättar att killar och tjejer i Longyearbyen lägger större vikt på skoterkunskaperna hos personer än exempelvis kläder eller andra statussymboler som är vanliga på fastlandet. Ungdomar i Longyearbyen skaffar sig status genom att vara duktiga på att köra eller att mecka med skotern. Några av informanterna beskriver skoterkulturen och vad det innebär att ha en egen skoter enligt följande:

Pål, 14: Jeg er ikke så fan av verneområdene og sånt... jeg bryr meg ikke så mye om det... men jeg liker å kjøre skuter og sånt. Det er veldig gøy... det har vært litt mindre siden min bror brakk beinet, men vi er ofte ute med familien og sånt... jeg får jo ikke lov å kjøre egentlig, og kjører ingen egen skuter... men låner når vi er ute med familien. Foreldrene mine begynner å bli lei og vil kanskje flytte ned om en stund, men det får de ikke sier jeg... nå har jeg bodd her i tre år, så da får de vente så jeg kan kjøre skuter! De fleste ser frem i mot det veldig... å få skuter og kjøre på breen og sånt.

Philip, 15: Å ha en bra skuter er ikke det viktigste men kan veie opp for en dårlig skutersjåfør... det er også ulike grupper innad i skutergruppen... de som liker ett visst merke henger sammen og sånt... Arctic Cat er veldig populært her oppe kan man si.

Charlotte, 16: Det er morsomt... det er kult... det er ganske mange som kjører, og kjører for det meste på breen og leker litt og sånt... kjører på sia og kjører fort... jeg kjører ikke med de i klassen... kjører med mamma og noen venninner som er eldre.

Kamilla, 16: Jajajaja, selvsagt... det er hele livet mitt. For det første, Ski-Doo er best! Det pleier å være på fredager... når vi slutter tidlig. Så roper noen bare i koridoren – Alle stikker på brea! Så drar vi en gjeng og leker i snøen og kjører på en ski og hopper og kjører om kapp og sånt.

Ungdomar som inte kör skoter lider omedelbar risk att hamna utanför gemenskapen eftersom de inte kan följa med på turer eller ta sig från ena stället till ett annat tillräckligt snabbt och effektivt menar en informant. Det är även svårt att diskutera skotrar och skoterkörning om en individ inte själv är involverad i det. En av informanterna hävdar skämtsamt att snöskotern på ett sätt är hans bästa vän. En tydlig skildring på hur viktig snöskotern är i detta samhälle.

6.2 Vilka resurser och lokaler finns till förfogande och vad prioriteras hos myndigheter?

6.2.1 Naturen är den viktigaste lokalen för ungdomarna

På Svalbard ses naturen som den viktigaste lokalen och en stor del i fritidskulturen på Svalbard och i hela Norge är att gå på tur på skidor. Informanterna förklarar att det typiska är att antingen gå på så kallade dagsturer då man går en längre bit med skidor över en hel dag. Ofta görs det också längre turer med övernattningar och även så kallade toppturer då målet är att bestiga en fjälltopp för att sedan ta sig ned på olika sätt, exempelvis med skidor. Att ha naturen runt hörnet är något som de flesta informanter nämner som det finaste med att bo i Longyearbyen. Vissa ser otroliga möjligheter att bara kunna ta på sig skidor utanför huset eller sätta sig på en snöskoter på uppfarten och åka iväg till en nästintill orörd natur. Andra ser det som ett påfrestande moment att behöva planera och strukturera sin utflykt eftersom det råder speciella omständigheter på ön. Att röra sig utanför byn utan gevär är exempelvis inte rekommenderat och kan medföra böter och andra påföljder. Det är en överhängande isbjörnsfara, något som de flesta invånare är väldigt vana med och trygga i sitt sätt att förhålla sig till dem, även om vissa tycker att det innebär för mycket planering för att bara gå ut på en promenad utanför byn.

Somchai, 19: Man kan gå på tur og så pluttelig ser man en isbjørn... det kan man ikke gjøre nede. Man behøver ikke planlegge alt... vi kan bare bestemme oss for å gå tur i dag så tar man litt mat og går til Trollsteinen... man

behøver ikke å kjøre buss i en halvtime også gå på tur... men her oppe... vi bor jo i selve naturen så det er lett å komme seg av gårde. De fleste er på tur... de kjører jo skuter veldig ofte... opp breen til Fardalen og leker. Om de kjeder seg så blir det typ å stikke til Fardalen og kjøre litt... det hender ganske ofte at vi bare stikker dit å griller eller noe... det er veldig koselig... det hadde jeg savna om jeg flytta... å bare stikke rett ut med skutern.

Charlotte, 16: Jeg synes det er interessant med sel og isbjørn og sånt der... det er morsomt. Har sett ganske mange seler allerede. På fastlandet er jeg mye på tur. Men jeg orker ikke her for man kan ikke gå så langt... man kan liksom ikke bare gå en tur i skogen... det er kjedelig.

Alla typer av friluftsliv idkas på ön och jakt är en närliggande aktivitet som förenar många ungdomar och vuxna. Att fylla 18 innebär att ungdomarna har åldern inne för att ta jägarlicens och vara med på renjakt och ripjakt på hösten. En av informanterna berättar hur hon ser på Svalbard som lokal:

Heidi, 18: Nå når jeg har blitt litt eldre forstår jeg hvorfor jeg egentlig liker det her... det er så vakkert og sånt... det finnes ikke på fastlandet. Nå går jeg mye på ski og på tur og på jakt og sånt... når man er yngre finnes det ikke så mye som er intressant, men nå vil jeg birkelig oppdage Svalbard og hva som finnes her og hvorfor jeg har bodd her. Mye natur opplevelser og andre inntrykk.

6.2.2 Mötesplatser för idrott, kultur och övrigt umgänge

Den största delen av socialisering efter skoltid förekommer inom föreningsidrottslivet. Svalbard Turn¹ är den enda idrottsföreningen och håller till i idrottshallen. Den bjuder dagligen på olika aktiviteter för ungdomarna att delta i mellan 16-23 på vardagar. För att ungdomarna ska få mer tid att utnyttja hallen är det upp till dem själva att ta med sig kompisar och väcka intresse för en specifik idrott så att den får mer tider tilldelade kommande år. En informant tog upp exemplet att basket och volleyboll inte var populärt för några år sedan men har växt i antalet utövare och nu har de många tider i hallen och kan till och med ställa upp i matcher mot Barentsburg² två gånger om året.

Ungdomarna i Longyearbyen har inte särskilt mycket att välja på när det handlar om mötesplatser utan håller sig till antingen ”Kiosken”, en kombinerad spel, video, godis, dagligvar- och souvenirbutik eller två ungdomsgårdar för ungdomskolen respektive videregående. Ungdomsklubben, eller ”klubben” som den kallas, är till för 4-7 klass och 8-10

¹ Betydelsen av ordet ”turn” är gymnastik

² Barentsburg, beläget ca två-tre timmars snöskoterkörning söder om Longyearbyen är det ryska gruvsamhället med ca 500 invånare, varav flerparten är från Ukraina. Förhållandena i Barentsburg är väldigt enkla och det finns ingen övrig verksamhet i byn utöver gruvverksamheten som drivs av det statliga bolaget Arktikugol. Det sker ett visst utbyte byarna emellan, däribland ett sportsligt arrangemang ett par gånger varje år där byarna konkurrerar i fotboll, basket, volleyboll, badminton o.s.v.

klass under olika tider. Målet är att det ska vara en egen lokal där ungdomar kan umgås och utveckla sina kulturuttryck och sociala kompetens, med översyn av trygga vuxna individer (Longyearbyen lokalstyre årsberetning, 2011, s.31). Där finns det en musikanläggning för ungdomarna att använda på olika sätt, det finns biljardbord, pingisbord och andra typer av spel. Det finns även ett kuddrum och andra bekväma ställen där ungdomarna kan umgås och prata. Klubben tillhandahåller också aktiviteter inom hantverk och konst och andra aktiviteter som inte kan göras på skolan eller i hemmet.

De som är lite äldre har andra mötesplatser såsom ungdomshuset, ett center för ungdomar på videregående. De som är intresserade av att använda ungdomshuset lägger hundra kronor i en avgift och sedan får de ett personligt nyckelkort som ger dem tillgång till Uhu som det kallas. Ungdomshuset är tänkt att vara självstyrt till stora delar och ungdomarna som vistas där bestämmer själva vad det ska satsas resurser på (Longyearbyen lokalstyre årsberetning, 2011, s.31).

Inte heller kulturlivet är inte så utbrett i byn och utöver festivaler som i första hand riktar sig till vuxna, som exempelvis PolarJazz³, är det väldigt sällan det är någon musikakt eller teater som riktar sig speciellt till unga. Det finns också få ställen att tillsammans med andra spela musik eller hålla på med teater utöver kulturskolan som jobbar parallellt med skolan. Ungdomar har möjlighet att spela ett gäng instrument eller sjunga en gång i veckan efter skolan. Kulturhusets lokaler står dock till förfogande för de som vill gå dit på fritiden och spela musik. Det är dock bara en lokal med piano, trumset, förstärkare för sång och instrument o.s.v. vilket medför att det kan bli trångt om en person eller grupp vill dela lokalen eller huggsexa om utrymmet om en grupp vill öva själva.

De som är lite äldre saknar musiklivet de finner på fastlandet och tycker att det är lite konserter och liknande för unga. Utbudet består oftast av krogmusik för turister i medelåldern. Den typen av musik som spelas är ingenting för dem, det är musik för gamla människor, hävdar en informant. När det väl är en bra artist eller band som spelar och när faktiskt ungdomarna vill gå, kan de inte på grund av att de inte är 18 eller 20. Krogarna som står för musiklivet sätter åldersgränser för att de vill servera alkohol och därmed utestänger de som inte har uppfyllt en viss ålder. En av informanterna i studien berättar:

Klaus, 17: Vi har ett veldig rikt kulturliv... vi har det... det er jo veldig mange festivaler og alt sånt. Eneste problemet er at du må være over 18 for å komme inn. Det er dårlig for oss som ikke er 18... det er på grunn av alkoholservinga og alt sånt... det har vært forsøk nå på at de som er mellom 16 og 18 får komme inn, så blir de

³En årligt anordnad musikfestival i mörkertiden <http://www.polarjazz.no/>

satt på ett eget sted der noen folk kan passe på dem. Men det er bare på artister som Kaizers Orchestra og Maria Mena og sånt. Men jeg synes det burde være sånn på alle konserter... det er ganske dårlig gjort at bare de som er 18 får komme inn når det faktisk skjer noe her.

6.3 Är unga tillfredställda med fritidsutbudet och vad som prioriteras?

Samtliga informanter hävdar att de är ganska nöjda med tillvaron som den är. Det mesta som finns att göra på fastlandet går även att göra i Longyearbyen. Ofta är det dock i en mindre skala eller på ett annorlunda vis. De flesta informanter är emellertid väldigt snabba på att peka vad de saknar på ön som finns på fastlandet. Mycket av det som går att göra på fastlandet går inte att göra här på grund av det kalla klimatet och permafrosten i marken. Flera av killarna och tjejerna som intervjuades väntade exempelvis på en inbyggd konstgräsplan att spela fotboll på. Några informanter berättar om vad de saknar i Longyearbyen när jag frågar dem om det går att göra allt de vill:

Klaus, 17: Nei! Dessverre... jeg savner en bowlinghall... det synes jeg vi kunne hatt... det er en aktivitet vi kunne hatt... de har det i Svea⁴ men ikke her... ellers så... jeg hadde virkelig kunne tenkt meg ett skianlegg, det savner jeg... ett riktig skianlegg for de har jo mange fine fjell her og plasser de kunne hatt det på.

Charlotte, 16: Det går ann å kjøre moped og sånt... jeg har en nede... den kan jeg ikke ta opp. Det går ikke å ride i skogen og sånt. Det finnes hester her... men... det er ikke min hestetype om man kan si det sånn... jeg rir mest varmbloods og her er det islandshest. Det er jo ikke noe shoppingssenter her heller akkurat... det går ikke å shoppe... men jeg klarer meg uten det.

Pål, 14: Innehall for vintern, med kunstgress... om vi fikk en kunstgresshall her... det hadde vært helt perfekt... eller kan man vel gjøre nesten alt her... men det er jo litt rart... svaner veldig alpinkyøring... å stå på ski og snowboard, det savner jeg veldig.

Vad gäller handel saknar inte ungdomarna olika butiker eftersom det är så lättillgängligt på internet. Det händer också att de väntar tills de själva eller någon de känner åker till fastlandet för att köpa någonting till dem där.

Heidi, 18: Jeg synes det egentlig er nok i byen. Vi har jo ulike restauranter og fruene... vi har jo alt. Jeg har bodd her hele livet og liker mote og klær og sminke og sånt... så savner jeg ikke sånne butikker enda.. man kan jo reise ned til fastlandet også finnes det jo internett og sånt også... jeg ser det ikke som ett problem. Her blir det jo

⁴Svea Gruva. Den största aktiva gruvan på Svalbard. Drivs av SNSK. Många av de anställda bor där veckovis och har tillgång till flertalet aktiviteter på förläggningen. Svea ligger ca 15 mil söder om Longyearbyen och i regel inte öppet för allmänheten. Det enklaste sättet där är att flyga. På vintern går det att åka snöskoter dit och på sommaren går det även att åka båt dit. Det är inte möjligt att åka bil eftersom det inte finns några vägar.

enda viktigere med internett og sånne type ting... mange av mine venner fra ungdomsskolen og vidregående fra dernede som har flytta og man holder kontakten. Det er lettere å skrive på facebook eller no, enn å ringe om man har fler man vil holde kontakten med. Såne saker som klær og sånt... om du finner noe som du vil ha veldigt gjerne så finnes det ikke her, og man får kjøpe på internett eller noe.

6.4 Finns förutsättningarna till att skapa sig den identiteten man önskar i Longyearbyen?

6.4.1 Känsla av isolering

Några av ungdomarna i undersökningen upplever byn som klaustrofobisk under perioder. På fastlandet är det möjligt att röra sig mellan olika städer och områden på ett relativt lätt sätt medan ungdomar i Longyearbyen har mycket svårare för det. För att komma till andra byar krävs en god planering och ekonomi eftersom de måste flyga till fastlandet och därifrån ta sig dit de vill. För besök av andra platser på ön krävs också en hel del planering från ungdomarnas sida eftersom de måste ta hänsyn till mycket regler kring natur och djurliv. De har även klimatet på ön att ta in i planeringen. Är de under 16 år måste de även ha med sig en vuxen person vilket inte uppskattades av alla intervjuade ungdomar. En del ungdomar upplever en frustration i att bara träffa samma människor varje dag och har en önskan att flytta till fastlandet så fort de ska gå på vidaregående eller universitet och högskola:

Philip, 15: du kan vel bli alt du vil, men til slutt kjenner du kanskje at du vil ned og utforske litt mer enn en stor hvit øy... jeg har ikke bare lyst til å gå på skole og bo her oppe... jeg vil flytte ned å få en høyere utdanning og sånt, men jeg vil også bo her i fremtiden og få en fin jobb og sånt.

Heidi, 18: Jeg merka etter at jeg bodde nede... og hvor fri jeg egentlig var... man kunne bare sitte på en buss til den stoppa også ta neste buss... eller bare ta bilen å kjøre hvor som helst... det er litt tungt her, om du faktisk vil bort så går det ikke å komme bort. Man kan dra på hytta men da må man kjøre snøskuter eller no... da savner jeg at man bare kan sette seg på en buss å komme bort.

6.4.2 Vänskap och personlig utveckling

Som nämnts inledningsvis i resultatdelen så hävdar informanterna att de umgås med i stort sett alla typer av människor i olika åldrar, annars hade det helt enkelt inte fungerat. Vill två stycken inte umgås med varandra gör de det mycket svårt för sig eftersom chansen är stor att en av dem är tillsammans med de övriga ungdomarna. Det känns för många som både en begränsning och möjlighet eftersom de får chansen att umgås med människor de inte annars hade träffat. Samtliga som flyttat till ön hävdar att de har förändrats som person sedan flytten, inte bara på ytan utan även i förhållande till vad man värderar, inte minst hos andra personer.

Så här svarade tre informanter på frågan om de har förändrats på något sätt sedan de flyttade till Longyearbyen:

Ingebjørg, 14: Jeg måtte endre meg litt når jeg flytta opp... der nede kunne jeg velge hvem jeg skulle henge med... her oppe kan man ikke bare henge med de som liker å gjøre samme saker som en selv. Det var litt vanskelig å komme inn i gruppen... alle jenter var i en gruppe og veldig gode venninner fra før. Jeg er egentlig bedre kompis med guttene... jeg synes det er lettere å være kompis med guttene... det er litt mer på den måten her enn der nede... fordelene med å komme nedenifra er at man kanskje kan litt andre ting enn hva de kan her oppe.

Charlotte, 16: Jeg kjenner at jeg blir mer voksen her oppe enn nede... der nede er de mer barnslige. Guttene er mer barnslige der nede... det er mer modenhet mellom gutter og jenter her. Jeg tror at jeg hadde vært en annen der nede. Det var så mye negativitet... alle så bare på de negative sidene... jeg begynte å se litt positivt på saker når jeg flytta opp. .

Klaus, 17: Man er med de samme hele tiden... men det får bare være. Man er jo venn med dem og de er jo bra personer... det hadde jo vært bra med litt variasjon men... det er ikke sånn at det er forferdelig eller no... sånn er det bare og det fungerer fint. Det er jo klart, det er jo noen man er mer med enn andre... også tenker man jo selvsagt ibland når man er med en person man ikke bruker å være med så tenker man ”jöss, er jeg med han personen her?”. Man tenker jo over det... men ikke noe spesielt.

Miljön på ön bidrog enligt en intervjuad till att man blev vuxen snabbare i vissa avseenden samtidigt som en del av ungdomens utforskande uteblev.

Heidi, 18: Jeg har tenkt over det... jeg har bodd her i 16 år så jeg har bodd her veldig lenge... men jeg kjente en periode når jeg var 15-16år... kjente jeg at det var på tide å komme herifra og da fikk jeg en tid der nede i 3 år der jeg kunne utvikles litt. Det stopper opp her oppe etter en stund... det blir det samme rundt en hele tiden... det blir ingen nye greier... som jeg... hadde aldri tatt en rutebuss før jeg flytta ned... men etter man har vært nede kjenner man seg mer voksen og man tar med seg mye saker... også blir man på en måte mer verdensvant og alt er ikke lenger like skummelt som det er for mange som bor her oppe. Så jeg tror at man kan utvikles til en viss grad og så dra ned å få litt mer utvikling før man kommer opp igjen.

Mycket av vuxenvärldens fördelar och nackdelar är svårt att få en försmak på som ung i Longyearbyen. Informanten ovan påpekar exempelvis att hon faktiskt inte åkt en linjebuss förrän hon var 16 år. Det är en av många saker som kan tänkas vara en del av vardagen som unga på Svalbard inte har.

Pål, 14: På fastlandet er det nok litt annerledes... det er jo sånt med klær og sånt... det er jo det her også (status) men ikke så mye. Her tvinger ingen deg til å drikke deg dritings liksom. Man kan jo gjøre det om man vil man blir jo veldig påvirket av miljøet her. Det er på en måte ett roligere miljø her. Der nede er det mye drikking og røyking og snusing... og masse sånt rart... her er det ikke så mye sånt. Vi tester jo litt i blant... men jeg har aldri vært full her oppe... men i sommer når jeg var nede... det er litt mer gjeng liksom... da var jeg litt... ja du vet. Det er litt lettere å bo her oppe... man behøvedr ikke å være så kul hele tiden... her kan man mest gå rundt å ha det artig hele tiden. På ungdomsskolen nede er det veldig dårlig med røyking og narkotika og sånt... her er det ikke sånn... det er bedre miljø her... og bedre lærere tror jeg.

Heidi, 18: Jeg kan se for meg at... jeg kjenner at... jeg kanskje ikke blir like selvstendig nede... her oppe får man så fri tøyler så jeg har prøvd og feilet selv... på en måte. Jeg har satt mine egne grenser litt, innenfor visse rammer så klart... jeg har fått mer tillit og fått gjort mer det jeg vil. Jeg vet at mange venner som bor der nede så er det mye større og skumlere... så jeg hadde sikkert ikke fått lov til å utvikles like fort og sånt... tror at det er fordelen å bo her sånn sett.

6.4.3 Brist på vuxna ledare

En stor nackdel med det lilla samhälle som Longyearbyen utgör, är enligt några av informanterna bristen på ledare och kompetenta personer inom ideella föreningar. I många fall har inte grupperna någon ledare eller tränare vilket gör att de personerna som är bäst på aktiviteten eller har den mesta erfarenheten blir den som bestämmer. Ofta tränas idrottsgrupperna av äldre elever på skolan som frivilligt har anmält sig som tränare. Dessa tränare har inget betalt och har i regel heller ingen utbildning inom ledarskap eller att träna ungdomar. Det är få som verkar bli erbjuden någon form av tränarutbildning av föreningen och det är väldigt hög rotation på de som är ledare eftersom människor generellt på ön, flyttar upp och ned hela tiden.

Einar, 15: jeg trener blant annet judo også har jeg trent taekwondo men siden de jeg hadde som trening første året ikke hadde den gradering som krevdes for å lære bort mer taekwondo, så det måtte jeg slutte med.

Ingebjørg, 14: det er trening på tirsdag og fredag med jenter, og i helgen er det blandet... det er bedre lag nede og fler som trener... her er det kanskje seks jenter som spiller... det er ikke så mange... og det finnes ingen ordentlige trenere... vår trener går i første klasse på videregående.

Somchai, 19: Det blir ikke noe trening... som på volleyball... det er ingen trenere som kommer... man bare går for moro skyld. Du blir jo bedre men får ikke noen ordentlig trening... det kunne vært en balanse... men en trener hadde ikke fått noenting for det... kanskje ett gratis kort i hallen... men de får jo ingen lønn... så det som er vanskelig er å få trenerne til å dukke opp.

7. Analys

Undersökningens syfte är som bekant att undersöka den rådande fritidskulturen hos ungdomar i Longyearbyen, Svalbard. I detta avsnitt analyseras resultatet utifrån de teoretiska perspektiv som undersökningen har som grund.

7.1 Habitus och kapital

Utifrån Pierre Bourdieus teorier kring habitus och kapital går det att konstatera att det kapital en ny invånare besitter kan bestämma hur integreringsprocessen fortgår. En av informanterna i undersökningen trodde att han blev väldigt populär bland de andra ungdomarna vid ankomsten eftersom han hade bott utomlands i en väldigt kulturellt berikad huvudstad och studerat vid fina skolor under många år. Det kan enligt Bourdieus mening beskrivas att han hade ett gott symboliskt kapital bl.a. i form av kulturellt kapital (Broady, 1991, s.4-5). Han hade alltså gjort saker som upplevdes som eftersträvansvärt hos de andra ungdomarna och fick på så sätt en enkel resa in i gemenskapen. Andra ungdomar utan något högre kapital tog längre tid på sig att integreras i gemenskapen. Den person som ansågs vara populärast hos en av informanterna var den som hade högst socialt kapital. Denna person beskrevs som den som visste vad alla gjorde och vad som hände i byn eftersom han kände så många personer. Personen blev således ett nav som förenade många av ungdomarna i samma ålder.

För att ett liknande scenario kan bli möjligt, där ungdomar rör sig som en större grupp och subkulturer och andra uttryck lyser med sin frånvaro, kan det argumenteras för habitus betydelse. Habitus är som bekant de kollektiva eller individuella erfarenheter och världsuppfattningar som ligger bakom en individ eller grupps handlingar och beteende. Den förändring som alla informanter genomgår kan enligt Bourdieus forskning bero på förändringar i en persons habitus. En individ internaliseras enligt den ovan nämnda processen och i ryggsäcken hamnar ständigt nya erfarenheter vilket gör att habitus för individen förändras. Bourdieu talar om klasshabitus och menar då inte klass i samma bemärkelse som marxismens ideologier om klasser. Det Bourdieu menar är enligt Broady (1991) ett typenligt sätt att exempelvis klä sig, uttrycka sig och röra sig på för en given grupp människor. Det kan vara människor med samma yrke eller samma intresse (s.42). Ungdomsgruppen på Svalbard skulle kunna klassas som en grupp med samma habitus och därmed förklara varför de flesta individer är likartade till klädsel, attityd och intressen. Det förklarar också delvis varför de inflyttade personerna efter en tid närmar sig detta sätt att uttrycka sig. Värt att reflektera över i studien är också den förändring av internalisering som individer utsätts för i och med en flytt till Longyearbyen och hur påverkas de själva av den stora förändringen i sitt sätt att uttrycka

sig och i sin livsstil. Ungdomar som flyttar till byn blir matade med kulturella intryck som omedvetet förändrar sättet en individ uppfattar verkligheten. En ung person som flyttar till Svalbard kan lätt bli indragen i den snöskoterkultur eller friluftskultur som råder utan att reflektera något vidare över det.

Underliggande i dessa sociala betingelser går det att hitta omgivningen och naturens prägel på ungdomarnas rådande habitus. Som tidigare nämnt i texten är klimatet så extremt att det endast är möjligt att klä sig i vissa kläder och utöva vissa aktiviteter. Ungdomarna går i kläder som lämpar sig för klimatet och det är svårt att inte dras med i de vinteraktiviteter som det bjuder på. Detta kan kopplas till vad Bourdieu kallar rummet av livsstilar (Broady, 1991, s.45-46). Förenklat kan det innebära ett visst rums egenskaper och tillgångar. Dessa tillgångar kan knytas till specifika grupper som nyttjar det och som sedan samspelar med det sociala rummet av positioner som Bourdieu kallar för klass och som beskrivs ovan. Det kan förklara att ungdomskulturen är så likriktad och att de aktiviteter som förekommer är i stort sett liknande för samtliga ungdomar.

7.2 Identitet

Som en konsekvens av ungdomarnas habitus och allomfattande ungängeskrets blir det ingen subkulturell förekomst i byn bortsett från snöskoterkulturen. Det står i skarp kontrast till fastlandet, där subkulturer utgör en stor del av ungdomarnas kultur enligt Per Nilsson (1998, s. 154). Symbolerna för en viss typ av subkultur ligger ofta i klädstil, utseende och andra sätt att uttrycka sig. Klimatet kan vara en bidragande orsak till att alla ungdomar är slätstrukna till utseendet. Att inte föredra praktisk beklädning före fashionabla eller identitetsstyrkande kläder medför till en hög otrevlighet i det kalla och blåsiga vädret. Tillsammans skapar dessa två faktorer olika typer av fritidsvanor, konsumtionsvanor, värderingar o.s.v. vilket kan jämföras med vad som uppvisas i Longyearbyen. Skapandet av sin egen identitet är, som tidigare nämnt, en livslång och ständigt föränderlig process. Identiteten skiftar bekant också beroende på situation eftersom den skapas av individen själv men lika mycket av individens omgivning. Hur andra personer ser på en viss individ gör lika mycket för identiteten som individens syn på sig själv. Identiteten bestäms inte endast av dessa faktorer vid separata tillfällen utan individens syn, omgivningens syn och situationen eller sammanhanget fastställer en persons identitet vid en viss given tidpunkt (Ibid. s. 154).

Frånvaron av subkulturella influenser kan vara ytterligare en av orsakerna till att fritidskulturen hos ungdomarna i Longyearbyen är så likriktad som det framgår av informanternas svar. Det typiska för det moderna samhället är att fånga in kulturella särdrag

och ge dem en mer generaliserande utbredning. Detta skapar en lokal och global mångfald enligt Nilsson (1998, s. 29). Ungdomar skapar inte identiteter och delar upp grupper endast utifrån subkulturer. Även personliga särdrag eller ekonomisk ställning gör att det framträder olika grupperingar i samhället (Ibid. s.158). Som tidigare beskrivet har invånarna i Longyearbyen ett liknande habitus och social ställning. De flesta har alltså ungefär samma intressen och levnadssyn och de flesta tillhör medelklassen och sympatiserar med Arbeiderpartiet. Det försvårar indelningen av personer i grupper och det försvårar även för individer att stå ut från mängden. Det är under fritiden som ungdomar ingår i flest identitetsskapande sammanhang eftersom fritiden mer och mer enligt senmoderna teorier definierar en människa utifrån skapandet av sig själv i förhållandet till andra människor (Ibid. s. 154). Roller och identiteter av olika slag måste som beskrivits i bakgrundsavsnittet bli stärkta av andra individer för att kunna utvecklas. En viss roll stärks i första hand av en som delar samma uppfattning som individen i fråga. Att skapa sig en identitet som står ut bland de andra och som samtidigt godkänns och stärks av andra i Longyearbyen blir då svårt för en individ.

Idrottsföreningen hör till de vanligaste och bästa arenorna för ungdomar att utveckla sin identitet på enligt Lars Magnus Engström (1988, s. 174-175) men det kan snabbt dras en slutsats att unga Svalbard inte har tillräckligt många vuxna i sin fritid som kan vara till hjälp att utveckla en identitet. Unga personer i Longyearbyen får för det mesta klara sig själva på fritiden. Jämnåriga eller äldre kompisar agerar i regel tränare eller ledare för en aktivitet. Detta kan verka hämmande på individernas identitetsutveckling eftersom de måste testa på att socialisera med den vuxna omgivningen för att kunna mogna (Ibid. s. 174-175). I detta avseende är det viktigt att vara medveten om sin roll som lärare och vuxen som beskrivet tidigare. En lärare i idrott och hälsa har förutom uppgiften att lära ungdomarna om en hälsosam livsstil även ett ansvar att vara en träningsperson för ungdomarna. Någon att relatera och utforska sin identitet kring.

Enligt Per Nilsson (1998) är det viktigt att unga personer har mötesplatser där de kan träffa andra ungdomar. I förhållande till identitetsskapande så fungerar dessa platser som arena för att testa, utveckla och bekräfta identiteten tillsammans med andra ungdomar. Det är alltså vanligt att ungdomar efterfrågar denna typ av lokal för ändamålet (s.202). Även i denna undersökning efterfrågades vissa lokaler av informanterna. Det rörde sig om allt från fotbollshallar till uteställen. Dessa ställen behövs som bekant för att agera forum eller arena för ungdomar att testa på olika roller och möta andra intressanta människor. Ungdomarna i

Longyearbyen höll sig i stort på samma ställe hela tiden och träffade också samma människor hela tiden, vilket påverkar fritidskulturen att ta den ovan beskrivna likriktade form.

7.3 Känsla av sammanhang

En bakomliggande faktor i hur ungdomarna mår och ser på fritidskulturen är KASAM-begreppet. När ungdomar flyttar upp till Svalbard upplever de i många fall en stress på grund av den stora omställning flytten har inneburit. De flesta har inte haft något att säga till om gällande flytten och flyttar ibland helt emot sin vilja. De lämnar också vänner och bekanta bakom sig för obestämd tid och har inte många chanser att besöka dem eller få besök. Hur individerna uppfattar flytten och den nya täta tillvaron kan delvis förklaras med hjälp av KASAM-begreppet. Som tidigare beskrivet är KASAM en del av det salutogena hälsoperspektivet och beskriver var en individ befinner sig på hälsa-ohälsa kontinuumet (Antonovsky, 1996, s.44-45). Ungdomarna som upplever stress i flytten uppfattar inte sin egen tillvaro som kontrollerbar och hanterlig vilket minskar känslan av sammanhang och sätter ned hälsotillståndet. Dessa individer blir missnöjda med sin tillvaro och de längtar ofta hem eller håller hårt i saker som påminner dem deras tidigare liv.

Flera av de som är uppvuxna på ön vantrivs å andra sidan på andra platser, vilket också kan kopplas till deras KASAM och att de omedvetet sätter upp gränser för vad de uppfattar som begripligt, hanterbart och meningsfullt. Enligt Antonovskys går det alltså att hävda att dessa personer inte behöver känna att allting i livet är hanterbart, de klarar sig bra ändå och sätter snävare gränser för vad de behöver begripa och hantera. Det betyder inte att de har en sämre känsla för sammanhang, utan kan förklaras att de har något som Antonovsky kallar en snävare gränssfär (1996, s.50).

När informanterna och övriga ungdomar som flyttar till byn efter en tid finner sig mer och mer tillrätta i den nya tillvaron ökar deras förståelse för situationen och de upplever den som hanterbar och meningsfull. Det bidrar till att KASAM ökar och så också individernas hälsa. Ungdomar i allmänhet upplever många skiftningar i KASAM beroende på flera olika orsaker och för ungdomarna i Longyearbyen kan isolationen från omgivningen verka på ett mycket negativt sätt. Även tankar om framtid och möjligheter tacklas av individer på olika sätt och kan påverka många unga att uppleva ohälsa. Det finns exempelvis inte chans att göra det som önskas eller läsa den utbildning som önskas på ön utan att flytta ifrån familj och vänner vilket precis som att flytta till ön kan upplevas som väldigt betungande. Det är då viktigt att ungdomarna har vissa medel för att kunna hantera situationen, det kan genom att läsa Antonovskys texter exempelvis ha att göra med ett gott socialt nätverk (1996, s.45)

Relaterat till KASAM är också den största skillnaden i ungdomarnas godtagande av föräldrarnas beslut om att flytta eller inte. Medtyckandet ligger mestadels utifrån ungdomarna jag har intervjuat i om hur de själva integreras i samhället och med andra unga i byn. De som glider in i gemenskapen lätt och hittar kompisar känner att de stortrivs, medan de som har haft svårigheter att komma in i gemenskapen ofta längtar till fastlandet och den tidigare tillvaron. Den längtan tillbaka hänger kvar tills de känner att de har integrerats på ett tillfredställande sätt.

8. Diskussion

Syftet för undersökningen var att ta reda på hur fritidskulturen hos ungdomar ser ut i Longyearbyen, Svalbard. Eftersom jag bodde där under större delen av hösten 2011 och våren 2012 märkte jag snabbt att den inte ser ut som den gör på fastlandet. I egenskap av blivande pedagog såg jag ett stort värde i att utforska fritidskulturen och dra lärdomar av hur den skapas, formas och tar nya uttryck hela tiden. Det framgår också tydligt hur fritidskulturen hänger samman med ungdomarnas hälsa. De som lätt integreras i fritidskulturen upplever tillvaron och hälsan som bättre än de som har svårt att integreras, vilket kan kopplas till Antonovskys teorier om känsla av sammanhang (Antonovsky, 2005, s. 45-46).. Det var även nyttigt att se hur det skiljer sig från plats till plats, vilket tydligt påvisades eftersom platsen för undersökningen säkerligen hör till de mer extrema platserna och kulturerna. Det är inte särskild mycket forskning gjort på området fritidskulturer på liknande platser så resultatet av studien öppnar en hel del dörrar till fortsatt forskning inom området.

Först och främst kan själva fritiden hos informanterna beskrivas enligt teorierna i bakgrundsdelen både som kvarvarande tid och som en aktivitet (Heywood et al, 1990, s. 2-6). En stor del av fritidskulturen kretsade kring snöskoter och det sågs som aktiviteten på vilken den lediga tiden kan läggas. Vilket är intressant eftersom det vanligast förekommande synsättet på fritid är att se fritiden som kvarvarande tid efter dagens plikter är fullgjorda. Fritidskulturen hos ungdomarna är en tät sammansatt enhet bestående av både killar och tjejer i olika åldrar. Informanterna hävdade gång på gång att det är denna sammansättning som är så speciell med fritidskulturen i byn. Det är inga personer som hamnar utanför och den höga graden av inkludering genomsyrar byns alla olika skikt och områden. Svaret bland de intervjuade ungdomarna på varför det såg ut som det gjorde var inte helt klara utan oftast var det en kombination av att byn är så liten och ligger på en plats som är så isolerad att de helt enkelt tvingas till att inkludera alla i gemenskapen. Genom att analysera svaren som informanterna ger så syns det att de inte var så långt ifrån de konklusioner som jag kan dra i

min diskussion. Av analysen visar det sig att individernas internalisering av intryck påverkas och habitus förändras. De som kommer till byn blir så starkt påverkade av omgivningen att de gradvis inkluderas i den. Informanterna uppger alla att de förändrats på flera sätt sedan de flyttade till byn vilket ligger väldigt när det Broady (1991) skriver om habitus (s. 41). De sysselsätter sig på andra sätt och umgås med människor de vanligtvis inte hade umgåtts med.

Ungdomarna själva pekade i synnerhet på människans förmåga till acklimatisering och adaptation. Trivseln är ofta synonymt med hur länge personen i fråga har bott på ön. De personer som har bott där en kortare tid är inte helt vana med de olika rådande klimatet, både bokstavligt och bildligt talat. Vilket som tidigare nämnt ligger i närheten av den analys som jag gjort utifrån habitusbegreppet och KASAM. För att tydligare återkoppla till de teoretiska perspektiven så märktes det att ungdomarna som har bott i ett sådant isolerat och litet samhälle som Longyearbyen har ett väldigt säreget habitus som särskilt märks av när de talar om sig själva och sitt förhållande till ön och fastlandet. De personer som vuxit upp på ön skiljer sig i många avseenden gällande habitus från de som har vuxit upp i större städer på fastlandet. Det är dock tämligen enkelt att urskilja tendenser hos de som har vuxit upp på fastlandet att närma sig de förstnämnda i många fall att uppfatta omgivningen. Det intima klimatet och låga invånarantalet på ön kan medföra att de utvecklar till stora delar samma habitus efter en tid. Det är också möjligt att personer som väljer att bosätta sig på ön redan har en viss typ av habitus vilket har medfört att de flyttar till en sådan isolerad och speciell plats.

Intressant för undersökningen är den ambivalens som nästan samtliga informanter visar gentemot att växa upp och bo som ung på ön. Framhävandet av naturen och byns gemenskap, närhet och omtanke är vad som gör Longyearbyen till en fantastisk plats att bo på. Det är dock exakt samma anledningar som medverkar till känslan av isolation och att på ett sätt kvävas av gemenskapen och stiltjen i utbytet av människor och intryck. De personer som är uppvuxna på ön har en högre tolerans mot detta och upplever inte lika mycket nackdelar som de inflyttade. Men värt att påpeka är att flera de som bott här länge och är över 16 år känner att det är dags att röra på sig för att eventuellt komma tillbaka senare. Det är bara möjligt att utvecklas som person till en viss grad och till slut lämnar alla ön under en viss period, inte minst tvingas ungdomarna bort om de vill fortsätta att studera på universitet. Jag upplever även det motsatta hos ungdomar som har bott länge på ön. Flera av dem är beredda att aldrig flytta ifrån ön. Det är en fråga om identitetskapande för ungdomarna. Det rådande klimatet, den likriktade kulturen och avsaknaden av subkulturer kan medföra att flera av ungdomarna känner att de har nått en punkt där de inte längre kan utvecklas personligt och i avseende på identitetsbyggande.

Jag använder mig i undersökningen av Johansson & Miegels (1992) tankar om ungdomars identitet och kan här argumentera för att de ungdomar som upplever en stagnation i utvecklingen söker en större utmaning vad gäller autonomitet och självständighet (s.43-45). I byn finns som flera av informanterna nämner ett slags skyddsnät som inte finns på exempelvis fastlandet. Undantaget byns geografiska position kan detta, tillsammans med en lust att utveckla och testa på nya roller som inte är möjligt på ön, ligga till grund för att flertalet av informanterna känner en känsla av instängdhet eller isolation på ett mer personligt plan.

De ungdomar som har vuxit upp på ön visade sig inte vara lika inriktade på att flytta ifrån ön och upplevde snarare miljön utanför byn som skrämmande och alltför stor. Det kan enligt mig vara troligt att dessa personer har satt upp gränser för vad som är hanterbart och begripligt för dem enligt det sätt som Antonovsky beskriver angående gränser (Antonovsky, 1996, s. 50). Ju längre ungdomarna har bott på ön desto svårare verkar de få att lämna byn. De som var uppväxta i byn såg däremot många fördelar med tillvaron. I avseendet ungdomsliv kontra vuxenliv förekommer det bland annat en hel del meningsskiljaktigheter kring miljön på ön. Många av informanterna framhäver att de i jämförelse med ungdomar på fastlandet agerar vuxnare och är mognare. Mycket beroende på att det är så tryggt och lugnt på Svalbard att de får fria tyglar och möjlighet att testa på saker själva. Samtidigt är de oerhört begränsade i sitt sociala umgänge med andra vuxna och mötet med vardagliga saker som att resa från plats till plats exempelvis. Ungdomarna själva upplever att de inte utvecklas i samma grad som ungdomarna på fastlandet i avseende på karriärtänkande och världsvana. Men jag får känslan att de som bor på ön inte har något större intresse av det heller. De anser sig själva emellertid stå över ytliga statusuttryck och egoism som de ofta anser förekomma på fastlandet.

Som visat i studiens bakgrundsdel så har ungdomarna Longyearbyen större ekonomiska resurser än exempelvis ungdomar i Bromma, Stockholm, fördelat på alla ungdomar i området. Staten skjuter till rikligt med pengar för att invånarna i Longyearbyen ska kunna ha ett trivsamt liv. Av dessa ekonomiska resurser satsas en stor del på byn ungdomar och studien visar i sin resultatdel att de flesta ungdomar är nöjda med vad som finns i form av aktiviteter i byn. Det som saknas är uteställen för unga och ställen att bara hänga. De viktigaste lokalerna är dock gymnastikhallen och naturen. Utan dessa två lokaler hade graden av utveckling och stimulering varit betydligt lägre.

Det framgår dock tydligt att ungdomarna i Longyearbyen saknar vuxna individer att relatera till, framförallt inom idrottsaktiviteter som tar plats i hallen och på andra ställen. På fritidens arena skapas strukturer i förhållande till makt och livssyner (Nilsson, 1998, s. 155). För att identiteter ska kunna utvecklas och blomstra i denna tid mellan social och biologisk

mognad måste det finnas vuxna personer att ha en nära kontakt med. Vuxna kan vara förebilder eller identifikationsobjekt. De ska stötta och kritisera men även låta kritiseras och ifrågasättas av den unga personen för att den ska kunna utveckla sin identitet på ett bra sätt (Engström, 1988, s. 175). Engström väljer att kalla idrotten den främsta uppfostringsmiljön i samhället förutom familjen och skolan på grund av den omfattande del idrotten och särskilt föreningsidrotten spelar för en ung individ. Idrotten är en viktig del i individens socialisationsprocess eftersom den införlivar ett samhälles eller delkulturs vanor, livsstil och attityder (s. 145).

Inom idrotten får ungdomar en chans att utveckla identiteten i ett annars ganska så likriktat samhälle. Alla barn och unga går i skolan och har ungefär samma uppfattningar om saker och ting. Genom att syssla med någon fritidsaktivitet som exempelvis idrott eller har ungdomen en chans att skapa sin egen identitet som fotbollspelare, gitarrist eller politisk aktivist, beroende på vad som intresserar individen i fråga. Det fungerar ofta stärkande för en ungdoms självbild att kunna ta en viss roll och leva ut (Ibid. s. 174-175).

Särskilt intressant är också det traditionsenliga sätt som fritidsaktiviteter bedrivs på beroende på geografisk plats. Nilsson (1998) beskriver hur aktiviteter anordnas utifrån om platsen är i en storstad eller på landsbygden, om de aktiva är flickor eller pojkar och beroende på ålder. Dessa befästa föreställningar fungerar inte alltid i det moderna samhället där pojkar inte nödvändigtvis vill göra aktiviteter förknippade med pojkar och vice versa (s.155). Ungdomar är emellertid stöpta i samma föreställningar om vad de borde gilla utifrån sin egen ålder, kön, ekonomi, social status och geografisk plats. Vidare beskriver Nilsson identiteten som något stabilt och föränderligt, specifikt och generellt samt kroppsligt och själsligt på samma gång. Det förklarar det faktum att under specifika fritidsaktiviteter kan ungdomar låta sin identitet vandra från en typ till en annan för att få de bekräftade (Ibid. s. 155). Tydligare förklarat och exemplifierat kan en tillbakadragen person i skolmiljön ha en mycket mer framträdande roll på fritiden. De kan utöver det dessutom låta redan befästa identiteter bli bekräftade och stärkta. Det syns tydligt hur den geografiska platsen påverkar hur tjejer och killar tänker kring fritidsaktiviteter och vad de sysselsätter sig med.

Det medför tyvärr att förutsättningar för att utveckla intressen i sällskap med personer med samma intresse, bortsett från de som spelar fotboll eller håller på med gymnastik och andra vanliga aktiviteter. Jag fick också känslan att många ungdomar utövar aktiviteter just för att deras vänner gör dem och först när de är äldre och har tillgång till andra aktiviteter och sociala kretsar får de utlopp för sina genuina intressen. De personer som har chansen att hålla

på med sina intressen har oftast inte stora möjligheter att utvecklas med hjälp av ledare, eftersom de vanligtvis består av andra ungdomar utan någon relevant utbildning.

Även om studien handlar om fritidskulturer så är en person i egenskap av pedagog inom skolan mycket delaktig i processen som tar en individ genom ungdomsåren fram till vuxenåren. Det är därför mycket viktigt att lärarna och pedagogerna kan relatera till ungdomarna och ha en insikt i hur kulturer ser ut, formas och förändras utifrån ett antal aspekter. Det är också viktigt om chansen finns att försöka uppmuntra till egna initiativ och inte endast använda sig av samma metoder eller aktiviteter under exempelvis en idrott och hälsalektion. Det är även viktigt att kunna hjälpa en elev att hitta fram till relevant och utvecklande utbildning. Det är en beklaglig situation, då ungdomar tvingas sluta med sina intressen eftersom det inte finns kompetent ledning i form av vuxna.

Denna undersökning har bidragit till att väcka tankar hos mig själv om hur fritidskulturer varierar beroende på vilken plats den återfinns. Inre faktorer som habitus och identitetssökande påverkar en kultur i lika stor grad som omgivningen och naturen runt omkring. Studien har även visat hur viktigt det är för vuxna personer att finnas till hands för ungdomars utveckling inom både personliga intressen som identitetskapande. Klivet in till vuxenvärlden blir svår utan att ha några vuxna personer att relatera till. Det är också där som lärarna har en stor roll att spela. Som blivande lärare i idrott och hälsa finns en stor chans att kunna påverka och hjälpa elevers framfart mot vuxenvärlden och mot nya utmaningar. Lärarna och övriga vuxna måste ha förståelse för hur ungdomskulturer skapas, ändrar form och bekräftas för att kunna förstå hur identiteter gör detsamma. Ungdomar måste stimuleras och ha tillräckligt med utrymme i form av olika lokaler för att kunna utvecklas. De måste också få chansen att uppleva en kulturell mångfald för att utvecklas som individer och inte fastna i en enkelriktad vardag där alla personer tänker på samma sätt.

8.1 Metoddiskussion

Det empiriska materialet som studien gav anser jag ger en tillförlitlig och trogen bild av verkligheten. Jag upplevde att informanterna var ärliga och engagerade i sina svar och gärna pratade kring de teman som intervjun innehöll. Informanterna kan i vissa avseenden intagit en defensiv ställning och försvarat byn i olika sammanhang enligt min tolkning. I ämnet vad de själva tycker om med byn hände det ofta att informanterna berättade vad andra personer uppskattade och vad som finns att göra allmänt. Liknande exempel inträffade med flera olika informanter kring olika frågor.

Studiens syfte och frågeställningar anses av mig med facit i hand ha fungerat bra. De har fungerat som underlag för studien genom hela processen och kan skönjas som en röd tråd genom hela det empiriska materialet.

Intervjufrågorna kan i efterhand anses varit tillfredställande för studien. Jag valde att utgå från olika teman med endast några ingångsfrågor och låta informanten tala fritt om de ämnen vi kom in på. Gled diskussionen iväg hade jag ingångsfrågorna till hands och kunde komma tillbaka på det spåret jag önskade. Metoden fungerade enligt mig väldigt bra eftersom jag i stort sett diskuterat samma områden med nästan samtliga informanter. Att olika informanter valde att diskutera olika saker ser jag positivt för studien eftersom det då framgår mycket mer att olika individer ser saker i olika ljus. Jag har därför kunnat hitta både likheter och skillnader hos informanterna i studien. Antalet intervjuade ungdomar var något stort. Dels för att studier av detta omfång vanligtvis har mellan 6-8 informanter och dels för att transkriberingen av ljudupptagningarna var väldigt tidskrävande. Att de dessutom var på norska gjorde att transkriberingen tog längre tid än vad som är brukligt. Reliabiliteten och validiteten i intervjuerna och transkriberingen lämnar något att önska eftersom jag har varit ensam om att transkribera dem och texten är en tolkning av vad jag hör och uppfattar på bandinspelningen vilket kan vara skadligt enligt Kvale (1996, s. 150-151).

Urvalet föll ut på ett bra sätt enligt min egen uppfattning. Jag lyckades pricka in en tjej och en kille i varje årskurs, vilket var ungefär det som var tillgängligt. Intresset att delta i studien var väldigt högt under informationsträffens första minuter. När det sedan gick upp för eleverna att intervjuerna skulle ske i anslutning till skoldagen men inte under lektionstid föll intresset radikalt. Styrkan i urvalet ligger i de olika informanternas bakgrund och tid de hade spenderat i byn, som gav en rik och trevlig variation att kunna analysera. Lyckligtvis var majoriteten väldigt glada att ge information och mycket annan lärdom som inte var relevant och givande för studien men givande för mig som person och pedagog.

En av studiens svagheter är enligt mig att den endast är utförd i en ort och inte kan sättas i perspektiv med någon annan plats. Det finns emellertid ett flertal studier i fritids och ungdomskulturer gjorda på olika platser i Sverige mot vilken min egen studie kan sättas i komparation till. Det gör enligt mig att den relativt snäva omfattning studien har kan förlåtas något. Att jag under studiens process var precis som informanterna beskrev deras egen situation, alltså tämligen låst på ön, kunde jag inte heller ta mig till någon annan plats för att utföra undersökningar. Det fanns helt enkelt inte tillräckligt med tid och ekonomiska resurser för det.

9. Källförteckning

- Antonovsky, Aaron. 2005. *Hälsans mysterium*. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur
- Arlov, Thor Bjørn. 2008. Samfunn på randen, i Jensen, An-Magritt & Moxnes, Kari (red.) *Livet i Longyearbyen. Åpne Landskap – lukkede rom*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag
- Broadly, Donald. 1991. *Sociologi och epistemologi*. Stockholm: HLS Förlag
- Engström, L.M. 1988. Idrottsföreningen som utvecklingsmiljö – ledarskapsfrågor, i Engström, L. M (red.) *Idrotten lär. Pedagogiska perspektiv på idrott*. Kristianstad: Sveriges Utbildningsradio
- Haywood, L.J. 1990. *Understanding Leisure*. Cheltenham: Stanley Thornes (Publishers) Ltd
- Johansson, Thomas & Miegel, Fredrik. 1992. *Do the Right Thing. Lifestyle and Identity in Contemporary Youth Culture*. Stockholm: Almqvist och Wiksell International
- Kvale, Steinar. 1996. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Larsson, Bengt. 2005. *Arenor för alla. En studie om ungas kultur och fritidsvanor*. Stockholm: Ungdomsstyrelsens skrifter
- Nilsson, Per. 1998. *Fritid i skilda världar*. Stockholm: Ungdomsstyrelsens skrifter
- Patel, Runa & Davidson, Bo. 1999. *Forskningsmetodikens grunnlag. Å planlegge, gjennomføre og rapportere en undersøkelse*. Oslo: Universitetsforlaget AS
- Sommerschild, Hilchen m.fl. 1998. *Mestring som mulighet i møte med barn, ungdom og foreldre*. Aurskog: Tano Aschehoug

Elektroniska

- Norges meteorologiska institut
http://retro.met.no/observasjoner/svalbard/normaler_for_kommune_2111.html?kommuner.
Hämtad: 2012-03-20
- Longyearbyen lokalstyre årsberetning 2010. 2011.
<http://www.lokalstyre.no/getfile.php/1924431.2046.ctpcuyucyt/%C3%85rsberetning+2010.pdf>
f. Hämtad: 2012-05-09
- Stockholms stads budget 2012. 2011
<http://www.stockholm.se/PageFiles/118930/Verksamhetsplan%202012.pdf>. Hämtad: 2012-05-09

10. Bilagor

Intervjueschema

Generell info

- Namn och ålder?

Varför bor du i Longyearbyen?

- Hur länge har du bott i byn?
- Berätta om hur flytten gick till?
- Beskriv hur du uppfattar det att bo här?

Fritid

Hur spenderar du fritiden?

- Vad gillar du att göra?
- Vad finns det att göra på Svalbard?

Kan du göra allt du gillar att göra på Svalbard?

- Finns det något som byn kan skaffa eller förbättra?
- Är aktiviteterna orättvist fördelade med tanke på ålder, kön o.s.v.?

Identitet/Habitus

Finns det några grupperingar på ön?

- Finns det populära grupper?
- Anser du att du tillhör du någon grupp?
- Vill du tillhöra någon särskild grupp?

Känner du att du utvecklas som person i Longyearbyen?

- Hade det varit annorlunda på något vis på fastlandet?
- Känner du att du har en identitet som du trivs i?
- Hade det varit annorlunda på något vis på fastlandet?
- Hade du varit samma person på fastlandet?

Integrering och vänskap

Beskriv hur vänskapen med andra ser ut?

- Hur träffar du dina vänner?
- Kände du dig välkommen när du flyttade hit?

Finns det mycket personer att umgås med?

- Vilka umgås du med?
- Är det viktigt att ha populära vänner?
- Tänker du på vem du umgås med?

Litteratursökning

Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att undersöka de rådande fritidskulturerna i Longyearbyen, Svalbard. Genom att låta ett antal ungdomar berätta om deras syn på sig själva och sin omgivning är målet att kunna skapa en bild av deras uppfattningar, erfarenheter, tankar o.s.v. kring deras egen fritidskultur på ön.

1. Hur ser fritidskulturen ut i Longyearbyen enligt ungdomarna?
2. Vilka resurser finns till förfogande och vad prioriteras hos myndigheter?
3. Är unga tillfredställda med fritidsutbudet och vad som prioriteras?
4. Finns förutsättningarna till att skapa sig den identiteten man önskar i Longyearbyen?

Använda sökord

Fritid, fritidskulturer, habitus, KASAM, leisure, Longyearbyen, ungdomskulturer, Svalbard, youth

Använda bibliotekskataloger

Ebrary, Google Scholar, Göteborgs Universitets bibliotekskatalog, Longyearbyen Folkebibliotek, Nasjonalbiblioteket, Stockholms Universitet bibliotekskatalog

Sökningar som gav relevanta resultat

Göteborgs Universitet: Fritid, KASAM, leisure, fritidskulturer, habitus
Google Scholar: Habitus
Longyearbyen Folkebibliotek: Longyearbyen, Svalbard
Nasjonalbiblioteket: Habitus, KASAM, Leisure, ungdomskulturer

Kommentarer

Platsen där undersökningen gjordes har endast ett bibliotek med mestadels skönlitterära böcker öppet för allmänheten vilket försvårade insamlingen av material. Det var även svårt att beställa litteratur eftersom jag inte kunde hämta ut artiklar och liknande vid universitetsbibliotek eller annat. Besökande från fastlandet har vid ett par tillfällen tagit med relevant litteratur.